

Internetconsultatie

Aan het Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland

Bezoekadres : Bezuidenhoutseweg 225
2594 AL Den Haag

Telefoon : 070-3382700

E-mail : secretariaat@lto.nl

Datum : 20 januari 2017
Onderwerp : Aanbiedingsbrief internetconsultatie Aanvullingswet natuur (Omgevingswet)
Informatie : Gerbrand van 't Klooster | gvtklooster@lto.nl | 06-10 42 39 51

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij reageert LTO Nederland op Aanvullingswet Natuur in de omgevingswet. LTO ondersteunt de opname van de wet natuurbescherming in de omgevingswet. De wet natuur wordt beleidsneutraal overgenomen in de omgevingswet. De kritiek die we destijds uitten op de nieuwe natuurwet geldt daarom nog steeds. Onze reactie bij het wetgevingsoverleg van mei 2015 en het besluit natuurbescherming en de ontwerpregeling natuurbescherming van maart 2016 zijn daarom bijgevoegd.

Eén punt noemen we in het bijzonder. Dit betreft de rechtspositie van de agrariër die faunaschade ondervindt. Die is in onze optiek ondermaats. In de praktijk blijkt dat veel schade niet wordt vergoed. Allereerst zien wij dat de meeste provincies een behandelbedrag in rekening brengen als de ondernemer faunaschade meldt en bovendien bij toekenning van schade een hoog eigen risico hanteert. Ook is er in de praktijk veel frustratie over hoe de schades worden afgehandeld. Taxaties blijken vrijwel consequent te laag. Voorts worden van de grondgebruiker niet zelden volstrekt onrealistische en praktijkvreemde en of onuitvoerbare maatregelen ter voorkoming van schade verlangd. Klaarblijkelijk om het uit te keren schadebedrag zoveel als mogelijk te kunnen drukken. Deze situatie vereist dat de positie van degene die faunaschade ondervindt verbetering bij wet behoeft. Er is een evenwichtiger regeling nodig met betrekking tot de verantwoordelijkheid van de grondgebruiker om schade tegen te gaan, en die van de overheid om schade te vergoeden als in redelijkheid de grondgebruiker de optredende schade niet heeft kunnen voorkomen, bijvoorbeeld omdat bejaging en/of andere voorzorgs- en bestrijdingsmaatregelen niet zijn toegestaan of kunnen worden toegepast.

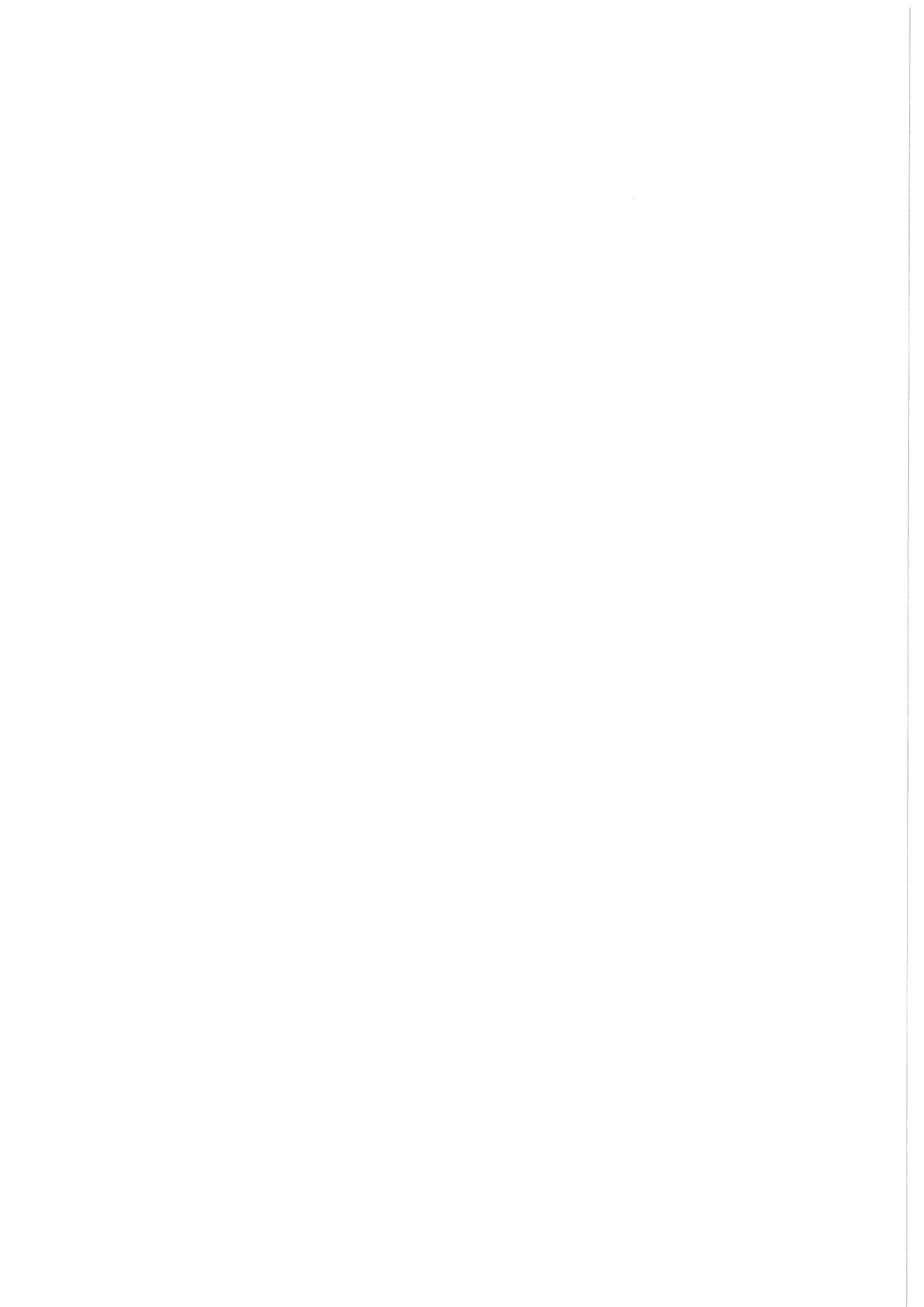
LTO Nederland verzoekt u de aanvullingswet natuur op dit onderwerp te herzien en de rechtspositie van degene die faunaschade ondervindt te versterken.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Met vriendelijke groet,

Gerbrand van 't Klooster
Coördinator Omgeving LTO Nederland

WGO Wet Natuurbescherming, notitie LTO Nederland

Meer informatie: Gerbrand van't Klooster 0610423951 en Herman Litjens 0621232585

LTO Nederland vindt dat huidige natuurwetten dringend aan herziening toe zijn. Er is een grote behoefte aan een eenvoudiger en meer inzichtelijker natuurregelgeving. Daarin zou duidelijk moeten worden aangegeven welke doelen met het oog op de bescherming van natuur worden nagestreefd en hoe deze staan in verbinding met andere waarden van het landelijk gebied.

Intrinsieke waarde van natuur

Aan het vertrekpunt te komen tot een eenvoudiger en duidelijke natuurregelgeving wordt in de doelbepaling art. 1.8a afbreuk gedaan doordat aan het doel 'het beschermen en ontwikkelen van de natuur' toegevoegd is: *'mede vanwege de intrinsieke waarde'*. De doelen vormen het kader voor de afweging van besluiten over beleid en uitvoering die op grond van deze wet worden getroffen. LTO Nederland onderstreept dat natuur een intrinsieke waarde heeft en dat daaruit consequenties volgen voor de omgang met natuur. Het begrip laat zich echter niet eenduidig vertalen in een praktische normstelling. Het betreft een abstract, filosofisch begrip dat de afwegingsruimte en voorspelbaarheid van beleid en besluiten op voorhand diffuus maakt. De Nota naar aanleiding van het verslag onderstreept dat doordat vragen van de Kamer om een nadere inhoudelijke duiding te geven worden ontweken. Verwacht kan worden dat bij besluiten over beleid en rechtshandelingen verwarrende en vruchteloze discussies ontstaan over de vraag of in strijd met de wet wordt gehandeld gelet op de intrinsieke waarde van de natuur, waarna vervolgens de invulling aan de bestuursrechter is. LTO Nederland vindt dat het begrip 'intrinsieke waarde' daarom beter uit de wet kan worden geschrapt. Eventueel kan in de toelichting op de wet, zoals ook de Raad van State aanbeveelt, op de betekenis ervan worden ingegaan.

Beperk categorieën gebieden

LTO Nederland stelt vast dat in de huidige natuurwetgeving er een lappendeken is ontstaan van categorieën van beschermingswaardige gebieden waarvan niet altijd duidelijk is hoe taken en bevoegdheden van diverse overheden zijn geregeld. LTO Nederland vindt dat een flinke sanering nodig is in de aanwijzing van deze gebieden. In de huidige voorstellen kan nog steeds onderscheid gemaakt worden tussen 3 verschillende gebieden.

Gelet op de decentralisatie afspraken die het Rijk en de provincies in 2011 en 2012 hebben gemaakt over o.a. bevoegdheden t.a.v. het natuurbeleid, alsook gelet op de Natuurvisie die het kabinet in 2014 heeft uitgebracht ligt het voor de hand dat het Rijk verantwoordelijkheid neemt voor de nakoming van Europese doelen van natuur, voortkomende uit met name de EU Vogel- en habitatrichtlijnen. LTO Nederland stelt vast dat de beide richtlijnen zijn geïmplementeerd in de voorliggende voorstellen. Aan N2000 gebieden en de bescherming van beschermde soorten wordt terecht het hoogste beschermingsniveau toegekend. Als daar de prioriteit ligt dan zou er bij de andere gebieden een lager beschermingsniveau moeten gelden. Dat zien we niet terug in het wetsvoorstel.

LTO Nederland vindt dat de categorie 'Bijzondere provinciale gebieden' afbreuk doet aan de beoogde vereenvoudiging van natuurregelgeving. Het benoemen van deze categorie sluit niet aan op de beoogde integratie van omgevingsbeleid en -regelgeving in het kader van de nieuwe Omgevingswet en het is eveneens niet logisch gelet op de afspraken over decentralisatie van rijkstaken en bevoegdheden. Voor wat betreft de gebieden die niet tot de aangewezen N2000 gebieden behoren zou volgens LTO Nederland als hoofdlijn moeten gelden dat de bescherming van waarden onderdeel zijn van integrale afwegingen – ecologie, landschap, cultuur, economie

etc. - in het kader van de uitwerking van omgevingsbeleid in omgevingsvisies en –plannen door provincies en gemeenten. Genoemde categorie gebieden zou beter kunnen vervallen. Onduidelijk is welke extra verplichtingen het aanwijzen van deze gebieden met zich zal meebrengen voor ondernemers.

LTO Nederland plaatst eveneens vraagtekens bij de bijzondere nationale natuurgebieden. Hoewel geen aanwijzing als N2000 gebied geldt voor deze gebieden hetzelfde strenge beschermingsregime als voor de Natura 2000 gebieden. In de wetstekst wordt aangegeven dat het gaat om gebieden die belangrijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 gebieden inclusief gebieden voor compensatie. Dit behoeft nadere verduidelijking. LTO Nederland vindt dat de noodzaak van aanwijzing wetenschappelijk moet worden aangetoond.

Schadebestrijding

LTO Nederland vindt dat het voorstel in de natuurwet met betrekking tot jacht en wildschade te veel bureaucratisch is en er toe zal leiden dat wildschadebestrijding op plekken waar het nodig is niet meer zal kunnen worden uitgevoerd. Uiteindelijk zal het voor grotere delen van het agrarisch gebied niet langer interessant zijn de jacht te beoefenen. Een effectieve wildschadebestrijding is dan doorgaans niet mogelijk. LTO Nederland vindt dat door faunabeheerplannen in voldoende mate kan worden gereguleerd dat jacht en wildschadebestrijding verantwoord zal plaats vinden.

Voorts ontbeert de voorgestelde wet een duidelijke regeling ten aanzien van wildschade aan landbouwgewassen. De verantwoordelijkheden van grondgebruikers, jachthouders en overheden t.a.v. het tegengaan van wildschade, aansprakelijkheid en vergoeding van optredende schade zijn onduidelijk. Het beeld dreigt dat meer en meer agrarische ondernemers zelf de eventueel optredende wildschade moeten dragen terwijl maatregelen ter beperking of voorkoming niet genomen kunnen worden. Dit is een onredelijke situatie. LTO Nederland pleit juist voor een versterking van de rechtspositie van partijen die schade lijden als gevolg van wild. LTO Nederland vindt dat voor zover geen effectieve maatregelen, o.a. vanwege regelgeving, genomen kunnen worden om wildschade te voorkomen de eventueel optredende schade van overheidswege moet worden vergoed. Het wetsvoorstel biedt ten onrechte nauwelijks handvaten voor dit uitgangspunt

Programmatische aanpak

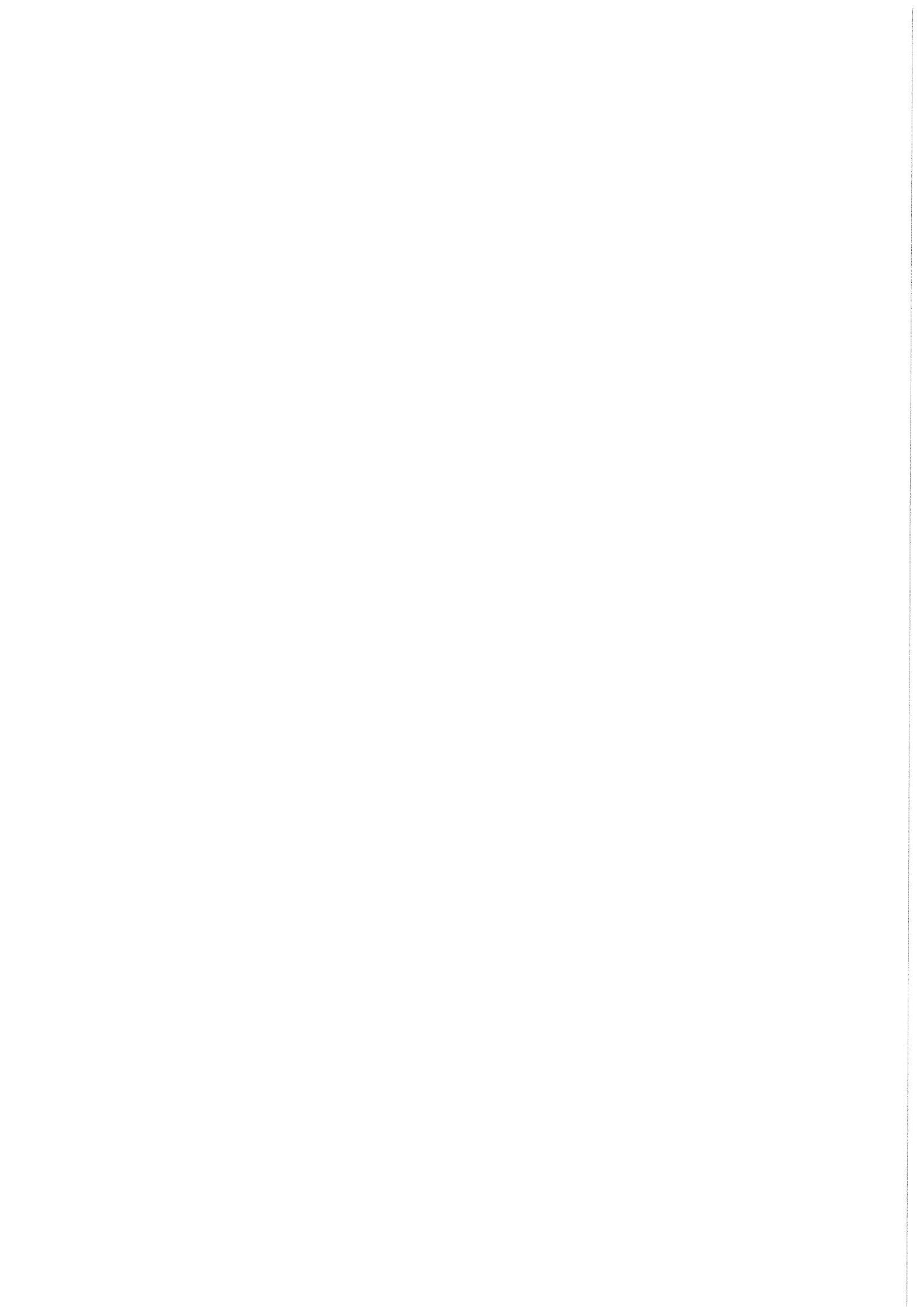
Het instrument 'programmatische aanpak' kan behalve voor stikstof ook voor andere complexe gebiedsvraagstukken worden ingezet. LTO Nederland is daarover in beginsel positief.

Natura 2000 en bestemmingsplannen.

Voor veehouderijbedrijven hebben bestemmingsplannenbuitengebied nauwelijks nog meerwaarde. Tot voor kort werden bouwblokken op maat gegeven. Daarmee kunnen bedrijven hun verwachte ontwikkeling realiseren zonder voor iedere kleine stap een aparte bestemmingsplanprocedure te hoeven doorlopen. Door de jurisprudentie op het gebied van Natura 2000 en bestemmingsplannen is het geven van latente ruimte niet meer mogelijk. De meest recente jurisprudentie leidt er toe dat zelfs het aantal dieren en de diersoort per stal gefixeerd moet worden. Dat betekent dat iedere uitbreiding van het aantal dieren of verandering in diersoort een afwijkingsprocedure gevolgd moet worden. We blijven het vreemd vinden dat de gevolgen voor Natura 2000 gebieden dubbel getoetst moeten worden. Via het aanhaken bij de omgevingsvergunning of via de zelfstandige procedure van de natuurbeschermingswet is voldoende geborgd dat er geen significante effecten op treden. De dubbele toetsing via het bestemmingsplan is in feite overbodig. We vinden dat de staatssecretaris grondig moet

onderzoeken of deze dubbele toetsing voorkomen kan worden. Wellicht is er een haakje in de Natuurbeschermingswet te vinden die deze dubbele toetsing voorkomt. Als de oorzaak van deze dubbele toetsing niet binnen de Nederlandse wetgeving opgelost kan worden, dan vinden we dat dit bij de fitness-check Natura 2000, die door de Europese Commissie op dit moment uitgevoerd wordt, ingebracht moet worden. We begrijpen dat plannen en projecten getoetst moeten worden op hun gevolgen voor Natura 2000 gebieden. Maar het is overbodig om in een planprocedure de gevolgen te onderzoeken als dat al via een projectprocedure afdoende geborgd is.

Ministerie van Economische Zaken
DG Agro en Natuur, programmadirectie
juridisch instrumentarium natuur- en gebiedsinrichting
Postbus 20101
2500 EK Den Haag

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland

Bezoekadres: Bezuidenhoutseweg 225
2594 AL Den Haag

Telefoon : 070-3382700

E-mail : secretariaat@lto.nl

Datum : 3 maart 2016
Ons kenmerk : TC\JA\160303
Onderwerp : Commentaar op ontwerp Besluit natuurbescherming en ontwerp regeling natuurbescherming
Informatie : Gerbrand van't Klooster | gvtklooster@lto.nl | 0610423951

Hierbij reageert LTO Nederland op de ontwerpen Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming.

Algemeen

Bij de totstandkoming van de Wet natuurbescherming wees LTO Nederland op de urgentie het wettelijk kader voor de bescherming van natuur, flora en fauna te moderniseren. Maatschappelijke ontwikkelingen en jurisprudentie van de afgelopen jaren maakten de behoefte aan werkbare instrumenten, een duidelijk begrippenkader en een logische en praktische verdeling van bevoegdheden evident. Voor LTO Nederland is het belangrijk dat agrarische ondernemers, rekening houdend met omgevingswaarden waaronder natuur en landschap efficiënt en doelmatig hun bedrijf kunnen voeren en ontwikkelen. Langdurige en complexe procedures, hoge kosten voor onderbouwingen voor het verkrijgen van vergunningen en ontheffingen zouden met het nieuwe wettelijke kader tot het verleden moeten behoren. LTO Nederland stelt vast dat de Programmatische Aanpak Stikstof, hoewel in zijn hoedanigheid uiterst complex, voor bedrijven belangrijk bijdraagt aan voornoemde uitgangspunten. Daarentegen vindt LTO Nederland dat de regelgeving met betrekking tot wildbeheer, wildschadebestrijding en jacht op onderdelen een meer praktische invulling behoeft. Onderstaand wordt hierop nader ingegaan.

Programmatische aanpak stikstof

Toedelen ontwikkelruimte

In artikel 2.2 lid 2 staat dat er in het programma een onderscheid gemaakt kan worden tussen ammoniak en andere stikstofverbindingen. Uit de toelichting blijkt niet welke betekenis aan dit artikel moet worden toegekend. LTO Nederland vindt dat het onderscheid tussen beide vormen van N-emissies als algemeen uitgangspunt moet gelden voor zowel de maatregelen die genomen worden ter beperking hiervan als voor het toedelen van de ontwikkelruimte. Dat betekent dat ontwikkelruimte die wordt behaald door extra N-emissie beperkende maatregelen door de landbouw ten gunste behoort te komen van ontwikkeling van landbouwbedrijven. Voor de industrie en het verkeer kan een vergelijkbare opstelling worden gekozen. Dit is in de overeenkomst die de landbouw inzake extra emissiebeperking heeft gesloten een belangrijk uitgangspunt en wordt ook in diverse debatten door de staatssecretaris EZ onderstreept. LTO Nederland verzoekt u het Besluit c.q. de Regeling aan te vullen in overeenkomstig voornoemde uitgangspunt.

Op bladzijde 23 van de toelichting op het Besluit is vermeld dat de toedeling van ontwikkelingsruimte geschiedt overeenkomstig de uitgangspunten die daarvoor zijn vastgesteld in het programma. De bevoegde gezagen kunnen met inachtneming hiervan zelf beleid formuleren door het stellen van nadere voorwaarden en prioriteiten. LTO Nederland uit zijn zorgen over de discussies die in provincies worden gevoerd over de toepassing van de beleidsvrijheid die zij hebben om ontwikkelruimte toe te delen. Hoewel er goede redenen kunnen zijn om extra beleidsregels te stellen, moet ook worden vastgesteld dat politieke motieven – ingegeven door sociaal economische en maatschappelijke visies op de landbouw - een rol spelen en deze kunnen leiden tot rechtsongelijkheid en willekeur. LTO Nederland is van mening dat beleidsregels dienen te passen binnen de doelstellingen van de wet en het bevorderen van een eerlijke verdeling van ontwikkelingsruimte. Het ware te overwegen deze uitgangspunten in het Besluit op te nemen.

Intrekken ontwikkelruimte

In artikel 2.7.4 staat dat het bevoegd gezag ontwikkelruimte kan intrekken indien een project niet is gerealiseerd. Omdat ontwikkelruimte schaars is en deze ruimte niet onnodig voor projecten moet worden gereserveerd stellen wij voor dat als ontwikkelruimte na 5 jaar niet gebruikt is, de reservering automatisch vervalt.

Opdelen gebieden

Het vaststellen en toedelen van ontwikkelruimte vindt plaats per Natura 2000 gebied. Indien de ontwikkelruimte van een enkel hexagoon in een Natura2000 gebied aangeeft dat geen ontwikkelruimte meer kan worden toegedeeld, geldt dit automatisch voor het totale gebied, ongeacht de omvang. Dit leidt tot merkwaardige situaties, zoals bijvoorbeeld voor het Natura2000 gebied Rijntakken. Door een enkel hexagoon in Gelderland kan tot op grote afstand in grote delen van Overijssel, Gelderland en Noord Brabant geen melding worden gedaan. LTO Nederland verzoekt het mogelijk te maken de ontwikkelruimte binnen een Natura 2000 gebied per deelgebied vast te stellen en toe te delen.

Artikel 2.12.1 lid1 Grenswaarden

LTO Nederland constateert dat provincies de grenswaarden verschillend interpreteren. Dat geldt met name bij de vergunningplicht voor vogels en habitatsoorten. Soms is de rand van het Natura 2000 gebied bepalend, het bepalen van de grenswaarde van 1 of 0,05 mol voor de vergunningplicht c.q. meldingsplicht, maar er zijn ook provincies die uitgaan van de dichtstbijzijnde stikstofgevoelige habitats. Het is merkwaardig dat provincies hierin verschillende uitgangspunten nemen. Ook zien wij enige grond in zowel het Besluit als de Regeling voor de eerstgenoemde benadering. Immers in artikel 2.12. van het Besluit wordt meermaals verwezen naar de stikstofgevoelige habitats. Die zullen in veel Natura2000 gebieden niet aan de randen van het betreffende gebied liggen. LTO Nederland verzoekt de toelichting op dit artikel in voornoemde zin te verduidelijken.

Soorten

Soorten die schade in het hele land veroorzaken

In artikel 3.1 van het Besluit worden vogels en dieren aangewezen die in het hele land schade veroorzaken. In de opsomming ontbreekt de nijlgans. Hoewel deze soort geldt als een exoot en in het gehele land schade veroorzaakt ontbreekt ons inziens ten onrechte een algemene regeling op grond waarvan bestrijding is toegestaan. De nijlgans veroorzaakt schade aan landbouwpercelen, vertoont agressief en territoriaall gedrag en verjaagt andere soorten van hun nest, neemt dat in gebruik en duldt geen andere watervogels in haar buurt. De populatie neemt explosief toe. Gegeven het feit

dat de nijlgans schade toebrengt aan zowel de landbouw, fauna (verdringing) als de biotoop (vermesting) is een mogelijkheid tot bestrijding noodzakelijk. LTO Nederland wijst hierbij op de toelichting bij de Regeling (pag. 3) waar is vermeld dat de concept Regeling voorziet in de aanwijzing van de soorten verwilderde dieren en exoten voor de bestrijding waarvan het geweer of jachtvogels kunnen worden gebruikt. In de concept Regeling zelf komt echter een dergelijke aanwijzing niet voor. Een eerdere concept Regeling, die van 10 september 2015, voorzag wel in een dergelijke bepaling. Wij verzoeken deze bepaling alsnog op te nemen. Bestaand beleid door handhaving van de lijst van bijlage 1 van huidige Regeling beheer en schadebestrijding zou overgenomen moeten worden.

Jacht

Eisen aan jacht in faunabeheerplannen verduidelijken

Jacht, populatiebeheer en schadebestrijding dienen overeenkomstig het faunabeheerplan te geschieden. Er wordt evenwel niet nader aangegeven welke nadere eisen en regels in het faunabeheerplan aan de jacht kunnen worden gesteld. Een goed populatiebeheer is belangrijk om wildschade te voorkomen. Het beoefenen van de jacht is hierbij veelal noodzakelijk. Dat geldt evenzeer als schade op reeds optreedt en bestrijding mogelijk is. In het Besluit zijn evenwel geen bepalingen opgenomen ten aanzien van de regels die in het faunabeheerplan aan de jacht gesteld kunnen worden. Hieraan bestaat evenwel behoefte om verdere juridisering van de jacht via faunabeheerplannen – waarvan gelet op het maatschappelijk debat over de jacht – niet onaannemelijk is dat deze worden aangevochten, te voorkomen.

Geluiddemper toestaan

De geluiddemper op het geweer is niet in het Besluit genoemd als middel voor jacht, beheer en schadebestrijding. De huidige regelgeving voorziet daar wel in. Onduidelijk is wat hiervoor de reden is. LTO Nederland onderschrijft het pleidooi van IPO de geluiddemper wel toe te staan omdat door het gebruik ervan onnodige verstoring van beschermde diersoorten wordt tegen gegaan en wordt bijgedragen een effectievere schadebestrijding.

Verbod op opzettelijke verstoring jacht.

Bij de uitoefening van de jacht, zowel in het kader van beheer als wildschadebestrijding komt verstoring door derden die jacht willen tegen gaan, helaas vaker voor. Een dergelijke opzettelijke en moedwillige verstoring van legale activiteiten en wettelijke verplichtingen moet worden tegengegaan. Handhaving blijkt echter problematisch en zal mogelijk verder worden bemoeilijkt indien het huidig artikel 56 van de Jachtwet geen plaats in de voorgesteld regelgeving krijgt, bepalende dat het opzettelijk enige handeling verrichten waardoor de uitvoering van de schadebestrijding wordt, belemmerd of vrijdeld is verboden.

Geen verbod op het schudden van eieren

De nota van toelichting bij het ontwerp Besluit vermeldt op blz. 48 met betrekking tot de aanwijzing van middelen en methoden voor het vangen en doden van in het wild levende vogels dat niet zijn aangewezen, methoden die voorkomen dat een vogel levend ter wereld komt: 'Te denken valt aan het onklaar maken van eieren, door het schudden..'. Een praktische motivering ontbreekt. Onder verwijzing naar art. 3.5. lid 5 a. wordt uitsluitend een juridisch argument genoemd: 'Eieren zijn niet als zodanige vogels aan te merken'. LTO Nederland wijst er op dat het schudden van eieren een relatief diervriendelijk en effectief middel is om populatie van overzomerende ganzen in te perken. Een verbod hierop zal meer schade veroorzaken waardoor meer afschot of

vergassing nodig is. LTO Nederland verzoekt schudden c.a. alsnog als middel c.q. methode op te nemen.

Met vriendelijke groet,

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a horizontal line extending to the left.

i.r. M.P. Cuijpers
LTO Nederland
Directeur